

FASHION, FASHIONIST, FAȘONABIL OR „A FI LA MODĂ”

Mihaela Hriban

Lecturer, PhD., „Vasile Alecsandri” University of Bacău

Abstract: In our paper, we try to explain why the domain of fashion is into a continuous lexical evolution. There are many words in the fashion world that enrich our Romanian lexis with new meanings that have the purpose to make it be into a permanent dynamics. Thus, we choose some words from different online fashion magazines and we try, at least, to justify the manner in which these words – that have an English etymology – are perceived into Romanian lexis. So we take into account not only the semantic extensions of the words, but also the semantic restrictions of them.

Keywords: fashion, fashionist, fașonabil, (Romanian) modă, Anglicisms.

De cele mai multe ori, când avem în vedere domeniul *modei*, obișnuim să ne raportăm atât la ținutele vestimentare, cât și la *limbajul de specialitate*, identificat în distincte reviste, iar, de aici, derivă, în mod elocvent, și întrebările: Ești la modă? sau: Ești în trend? (bineînțeles, este vorba despre trendul vestimentar).

Dar ce înțelegem prin expresia: „a fi la modă”? Un dicționar de expresii și locuțiuni românești explică expresia menționată în felul următor: *a fi la modă* – „a fi în pas cu vremea sau cu timpul; a fi în spiritul timpului”¹.

În conformitate cu **DEXI**², loc. adj. *La modă* are următoarele sensuri:

- a) „care corespunde gustului într-un anumit moment; care este modern; care este de actualitate”;
- b) „(despre oameni) care se comportă conform preferințelor unui anumit mediu social, la un moment dat; care este foarte cunoscut, foarte apreciat, la un moment dat”
  - „Expr. *De modă* (sau *de moda*) veche ori de veche modă – a) care aparține unor realități trecute, ieșite din uz; care nu mai corespunde preferințelor de moment”;
  - b) „(despre oameni) care are concepții vechi, depășite; care se conformează unor principii învechite”.

Opusul expresiei *a fi la modă* este *ieșit din modă*³ (înv.) ce are sensul *demodat*.

Unitatea lexicală *modă* o regăsim și în alte expresii ca de exemplu: *A lansa moda* (sau *o modă*) – „fel de a se prezenta de a se comporta”; ▪ „mod de viață, sistem de organizare”⁴.

Detășându-ne de expresiile în care lexemul *modă* poate apărea, **DEXI** definește unitatea lexicală *modă* în felul următor:

¹ ***** *Dicționar de expresii și locuțiuni românești* – în format electronic.

² Dima, Eugenia (coord.) + et. al., *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române (DEXI)*, Editura „Arc-Gunivas”, Italia, 2007, s.v. *modă*.

³ Cf. **DEXI**, s.v. *modă*.

⁴ Cf. **DEXI**, s.v. *modă*.

1. ▪ „Obicei, deprindere de moment, specifică unui mediu social”. ▪ Spec. „Preferință generalizată la un moment dat pentru un anumit fel de a se îmbrăca”. „Revistă (sau jurnal) de *modă* (ori de *mode*) – publicație care cuprinde modele (noi) de îmbrăcăminte (și de încălțăminte)”.

d.e. „În antreu, în fața unei mese pline de jurnale de modă și de cataloage de la Louvre, stă Mama Tilda (BRĂT.)”.

▪ „*Casă de modă* (sau de *mode*) ori *casa modei* – atelier de lux unde se confecționează, la comandă, obiecte de îmbrăcăminte”. „*Parada modei; Modă punk*”.

2. „Concr. Accesoriu de îmbrăcăminte (feminină) care se poartă la un moment dat; podoabă, găteală”.

d.e. „Cocoanele noastre bat târgul, după *mode*” (CAR.). ▪ Spec. (la *pl.*) „Pălărie de damă”. ▪ (*com.*) „Magazin de *mode*” – „magazin de pălării de damă (sau de accesorii pentru îmbrăcăminte feminină)”; (*înv., reg.*) „Model”. ▪ Expr. (*reg.*) „*A-i trage* (cuiva) *o modă de bătaie*” – „a bate zdravăn pe cineva”; *pl. -e < it. moda, germ., Moda, ngr. móða fr. mode*.

Se poate observa faptul că lexemul *modă* are o etimologie multiplă (vezi *supra*, cf. **DEXI**).

Printre explicațiile menționate în **DEXI**, observăm și stilul *modă punk*, ce are următoarea semnificație:

▪ „modă tinerească stridentă, extravagantă” < engl. *punk*.

▪ „*Mișcare punk* – manifestare a tinerilor din Vest, în special din Anglia și SUA, din deceniile opt și nouă ale sec. 20, caracterizată prin respingerea violentă a unor stări sociale date, prin adoptarea muzicii rock, a îmbrăcăminte și a coafurilor extravagante, prin nonconformism sfidător”.

▪ *punkism* [pan 'kism] „*s.n.* Mișcare contestatară a tineretului din Vest, manifestată prin îmbrăcăminte, coafură și machiaj extravagante” ▪ „*punk* + suf. lex. *-ism*”.

▪ *punkist, -ă* [pan 'kist] „*s.m., s.f.*, Adept al mișcării punk”⁵. ▪ *punk* + suf. lex. *-ist* [+ des. *-ă*].

Să luăm un exemplu în care este pus în discuție de autoarea articolului, *stilul punk*, pe care, odată, l-a adoptat chiar ea.

d.e. „Nu am fost niciodată foarte *feșăn*, ci mai degrabă cu accente alternative. Știți voi, clasicele: denim, carouri, minimalism, adidași, bocanci, fuste grunge etc. Cam așa mă îmbrac de când mă știu, în afară de momentele în care am avut perioada emo, *perioada punk*, perioada metal, dar de acolo am plecat cu câte un element și-am rămas ce sunt astăzi: probabil un look 90s”⁶.

În acest exemplu, observăm în mod clar că autoarea articolului utilizează în cazul unității lexicale de origine engleză *fashion* (= *modă*), scrierea și pronunția românească a cuvântului *feșăn*. Prin urmare, identificăm exemple de cuvinte și chiar de expresii, în care *principiul fonetic/fonologic* s-a impus celui *etimologic* în cazul multor anglicisme ce au pătruns în diferite domenii ale lexicului limbii române.

Dar sunt și contexte în care, în cazul cuvântului *fashion*, este respectat principiul etimologic:

d.e. „Îmi place mult minimalismul ăsta. Am purtat o perioadă lungă *all black* până să se rupă gura Sunwaves-ului în *cinșpe* și am renunțat. [...] Oamenii de știință spun că primul lucru pe care-l observi la cineva este cu ce e încălțat. De asta am peste 40 de perechi de adidași. Îmi plac mult Puma Trinomic, mai ales perechea mea X Alexander McQueen, dar dacă mă întrebi fără ce adidași nu aș putea să trăiesc aș răspunde detașat: VANS, *mămic!* Port Vans-uri din școala generală și mi se par *cei mai comfy* și mai *fashion* și mai casual shoes ever”⁷.

⁵ Cf. **DEXI**, s.v. *punkist, -ă*.

⁶ <https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/>; să se observe unitatea lexicală *feșăn*.

⁷ <https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/>; să se vadă cuvântul *fashion*.

Putem afirma, cum am precizat, de altfel, chiar într-unul dintre articolele ce vizează limbajul sportiv⁸, că, și în domeniul *modei*, limbajul tinde spre trivialitate, spre o indecență a expresiei lingvistice. Dacă luăm în analiză apelative familiare de tipul: „mămic!” sau abrevieri ale unor anglicisme de genul *comfy* (< engl. *comfortable*), într-un limbaj presărat cu lexeme de tip argou⁹ și jargon, atunci, ajungem la opinia Rodicăi Zafiu¹⁰:

„Limbajul revistelor de modă și al paginilor de internet consacrate aceluiși domeniu e un amestec destul de straniu de terminologie tehnică și stil colocvial, de cuvinte și expresii străine, diminutive glumețe, exclamații afective etc. Hibridul stilistic e dominat de nevoia de a marca profesionalismul redactorilor, dar și de a capta curiozitatea și emoțiile publicului (predominant feminin); în genere, e caracterizat de o căutare excesivă a noutății, a pitorescului și a originalității. În sfera modei, e de așteptat ca împrumuturile lexicale să fie foarte numeroase și ca, alături de engleza dominantă, franceza să-și fi păstrat un oarecare prestigiu, furnizând cuvinte și expresii selectate pentru conotațiile lor de stil și eleganță”.

De asemenea, constatăm că substantivul *fashion* intră în structura unor substantive compuse prin cratimă, ce au etimon englez:

d.e. „Iris Apfel este unul dintre *fashion-icon-urile*¹¹ (= icoană a modei) din New York cele mai extravagante pe care le-a cunoscut vreodată *moda*. Un stil de viață boem și elegant, o viziune unică asupra lumii și o capacitate uluitoare de a fi mereu *fresh* și în ochii lumii cu lucruri interesante, deși are deja 93 de ani”¹².

Astfel, de la substantivul *fashion*, ce are etimon englez, s-au format, în limba română, prin procedeul intern al derivării cu sufixe, substantivele comune: *fashionist* (< rad. *fashion* + suf. lex. *-ist*) și *fașionabil* (< rad. *fashion* + suf. lex. *-bil*).

d.e. fașionabil, -ă – „adj. conform modei; sclivisit” (< fr. *fa-shionable*)¹³.

d.e. fașionabil, -ă a [At: ODOBESCU, S III, 149 / P: ~și-o~ / Pl.: ~i, ~e / E: eg. *fashionable*, fr. *fashionable*] (Înv.) **1.** „Care aparține modei lumii elegante”. **2.** „Care se referă la moda lumii elegante”¹⁴.

d.e. ▪ „Toamna este un sezon de tranziție uneori imprevizibil și confuz chiar și pentru specialiștii *modei*. Poți nimeri perfect temperatura sau din contra poți să constați că este încă prea cald pentru o geacă de piele sau un *trench* până la genunchi. *Mixul* perfect ar trebui să fie detașabil sau cuvântul potrivit «suprapus». *Puloverele* de toamnă trebuie să aducă pe câtă căldură și confort, pe atâta flexibilitate și versatilitate. Privește cum au ales cele mai *chic fashioniste* să prepare *look-ul* direct pentru a fi purtat...pe stradă”¹⁵!

d.e. [...] „Prin anunțul publicat în ziarul Vestitorul românesc în toamna anului 1856, Fialkowski făcea cunoscut «naltei nobilimi și onorabilului public» că «acest stabiliment are și un salon *fasionabil* [= *modern, elegant*], ca cele din Paris», pentru consumatorii de cafea, ciocolată

⁸ Mihaela Hriban, *Limbajul sportiv în revistele de specialitate*, în „Studii și Cercetări Științifice” – Seria Filologie, Nr. 35, Bacău, ISSN: 1224-841X, 2016, p. 37-42.

⁹ „Roz e noua mea pasiune. E un fel de reversed alternative. Bag roz peste tot.”/ „[...] până să se rupă gura Sunwaves-ului în *cinșpe* [...]” apud <https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe/> sau: „Privește cum au ales cele mai *chic fashioniste* să prepare *look-ul* direct pentru a fi purtat...pe stradă!” apud <http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste>.

¹⁰ http://www.romlit.ro/limbajul_chic

¹¹ <http://fashionguide.md/blog/fashion/ce-este-de-fapt-un-fashion-icon.html>

¹² <http://teotrandafir.com/lifestyle/galerie-foto-cunoaste-o-pe-iris-afpel-cel-mai-fashion-exemplu-la-varsta-treia-22952>

¹³ Florin, Marcu, *Dicționar actualizat de neologisme (DAN)*, Editura „Saeculum I.O”, București, 2013, s.v. *fașionabil*.

¹⁴ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic (MDA)*, vol. II, Literele D–H, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2002.

¹⁵ <http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste/>.

și ceai, care de la Anul Nou, vor găsi diferite jurnale franceze, germane și românești, ca să petreacă ore plăcute”¹⁶.

Observăm faptul că în cele două citate menționate¹⁷, predomină unitățile lexicale, ce au etimon englez, de genul: *look, trench, puloverele* (< engl. *pull-over*), *fashionist*, dar identificăm și forma învechită a lexemului *fasionabil/fașionabil*, ce a pătruns în vocabularului limbii române la sfârșitul secolului al XIX-lea, în conformitate cu afirmația cercetătorului Manfred Görlach¹⁸.

Concluzionăm comunicarea noastră afirmând că a vorbi despre *modă* sau despre *fashion*, *a fi la modă* sau *to be in fashion/to be in vogue*, *a fi fașionist* sau *a avea un aspect fașionabil*, *a fi șic* sau *a fi chic* (< fr. *chic*), toate aceste lexeme și, respectiv, expresii, ce au distincte etimologii, ne introduc în același domeniu, și anume: cel al *modei*.

Consemnăm că este esențial faptul de a le întrebuința corect din punct de vedere semantic, de a le cunoaște bine etimonul și de a le utiliza contextual, cu măsură și cu decență lingvistică

BIBLIOGRAPHY

I. DICȚIONARE DE SPECIALITATE:

***** *Dicționar de expresii și locuțiuni românești* – în format electronic.

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic (MDA)*, vol. II, Literele D–H, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2002.

Dima, Eugenia (coord.) + et. al., *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române (DEXI)*, Editura „Arc-Gunivas”, Italia, 2007.

Görlach, Manfred, *A Dictionary of European Anglicisms (DEA)*, Oxford University Press, 2005, în format electronic.

Hornby, S., A., *Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English (OALD)*, Sixth Edition, Oxford University Press, United Kingdom, 2000.

Little, William + et. al., *The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles*, vol. I-II, Oxford University Press, Great Britain, 1973.

Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme (DAN)*, Editura „Saeculum I. O.”, București, 2013.

Oprea, Ioan; Pamfil, Gabriela-Carmen; Radu, Rodica; Zăstroiu, Victoria; *Noul dicționar universal al limbii române (NDULR)*, Editura „Litera Internațional”, București, 2006.

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ:

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române (GALR)*, vol. I-II, Cuvântul/Enunțul, Editura Academiei Române, București, 2005.

Hriban Mihaela, *Limba română. Limba engleză. Privire comparativă*, Editura „Pim”, Iași, 2015.

Hriban, Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „Pim”, Iași, 2011.

¹⁶ <http://comunitate.ziare.com/blogs/35061/19021/bucurestiul-retro>.

¹⁷ Să se vadă notele de subsol 15 și, respectiv, 16.

¹⁸ Manfred, Görlach, *A Dictionary of European Anglicisms (DEA)*, Oxford University Press, 2005, în format electronic.

III. SURSE ONLINE:

<http://comunitate.ziare.com/blogs/35061/19021/bucurestiul-retro>

<http://fashionguide.md/blog/fashion/ce-este-de-fapt-un-fashion-icon.html>

http://www.romlit.ro/limbajul_chic

<https://www.modapebune.ro/2017/05/15/5-piese-vestimentare-esentiale-din-garderoba-lui-gheorghe>

IV. REVISTE:

<http://teotrandafir.com/lifestyle/galerie-foto-cunoaste-o-pe-iris-afel-cel-mai-fashion-exemplu-la-varsta-treia-22952>

<http://www.stylista.ro/pulovere-de-toamna-luam-exemplu-de-la-fashioniste/>

V. ARTICOLE:

Mihaela Hriban, *Limbaajul sportiv în revistele de specialitate*, în „Studii și Cercetări Științifice” – Seria Filologie, Nr. 35, Bacău, ISSN: 1224-841X, 2016, p. 37-42.